

HUR MÅNGA HANDIKAPPADE?

Av fil. stud. MALL YAMS

De handikappades problem diskuteras livligt i landet, men ingen vet egentligen hur många handikappade det finns. Ett krav på totalinventering av högerpartiet avslogs av riksdagen 1965, och av den förra året tillsatta parlamentariska kommittén i handikappfrågor finns av direktiven att döma ingenting att vänta, skriver i denna artikel fil. stud. Mall Yams, sekreterare i högerpartiets kommitté för handikappfrågor och politisk informationssekreterare i föreningen Högerstudenterna. Vid en beräkning av antalet handikappade, påpekar förf., finns det dock åtskilliga problem att bemästra, nämligen definitionsfrågan och tillvägagångssättet vid beräkningen. En möjlighet att lösa svårigheterna vore att införa en allmän obligatorisk hälsokontroll.

olyckshändelser och andra skador eller sviter därav, blivit oförmögna till ett aktivt samhällsliv. Jag skall här inte ta upp de skilda grupperna och deras särskilda problem utan behandla dem som en grupp. Det bör man självfallet inte göra, men i sammanhanget är det nödvändigt.

De handikappades situation ger upphov till skilda problem därför att deras behov inte kan tillgodoses genom de generella socialpolitiska åtgärderna. Vår målsättning måste således ta i beräkning dessa variabler.

Men för att kunna uppnå det vi försöker uppställa som målsättning krävs att man vet hur mycket s. k. stoff man har att ta med i kalkylerna. Vi måste alltså veta hur stor gruppen handikappade är, hur många. Det vet vi ännu mycket litet om. Därvidlag skulle man kunna säga att vår kunskap är lika diffus som folkbokförarnas i vissa U-länder.

Man har på vissa orter försökt med stickprovsundersökningar i syfte att erhålla en uppskattning av handikappsfrekvensen. En dylik skattning utfördes i Stockholm 1962. Tillvägagångssättet utforma-

I vårt land finns ett stort antal människor som på grund av fysiska eller psykiska sjukdomar,

des delvis på grundval av liknande undersökningar utomlands och framförallt i USA. Av denna undersökning framgick att antalet handikappade av den totala befolkningen var 5 %.

Enligt pensionsstyrelsen åtnjöt 1965 165 000 personer mellan 16 och 67 år förtidspension eller sjukbidrag. Det framgår ganska klart att korrelationen är tämligen låg mellan dessa två siffror. Jag föreställer mig att den verkliga siffran är något lägre än den förstnämnda men betydligt högre än den sistnämnda. Felkällor är t. ex.

- a) geografisk fördelning
- b) definitionsproblemet.

Handikappsfrekvensen

Handikappsfrekvensen varierar märkbart i olika delar av landet. Enligt socialpolitiska kommitténs undersökning som redovisats i S.O.U. 1964: 43 varierar andelen invalidspensionärer länen emellan från 18,6 0/00 för Stockholms län till 42,8 0/00 för Västerbottens län. Variationerna kommunerna emellan kan löpa från 8,8 0/00 till 79,6 0/00. Stickprovsundersökningar har således få reella möjligheter att klarlägga det verkliga förhållandet.

En totalinventering skulle man kunna sätta upp som ett reellt alternativ. Krav på totalinventering har också framställts i riksdagen av högerpartiet, senast våren 1965. Motionen avslogs och svaret blev den i juli 1965 tillsatta parlamen-

tariska kommittén i handikappfrågor. Enligt socialministern skulle kommittén beakta frågan. Kommittén består av: riksdagsledamöterna Ingemund Bengtson (s) ordf., Johannes Antonsson (cp), Erik Magnusson (h), Anna-Greta Skantz (s), Joel Sörenson (fp) och byrådirektör Tord Bergstedt och kanslirådet Birger Forslund.

Tyvänn har det visat sig i direktiven, att totalinventeringen helt fallit bort. Utredningen är helt enkelt ett annat av regeringens vanligt förekommande beställningsarbeten. Det är en påbyggnad av en utredning som socialpolitiska kommittén företog i frågan 1962 (S.O. U. 64: 43). Utredarna skall följa detta arbete genom att »undersöka i vilken omfattning kommuner och landsting avser att genomföra de krav på åtgärder för handikappade som aktualiserats i SOU 1964: 43». Kort sagt, ingenting nytt att vänta!

Definitionsproblem

Definitionen av begreppet handikappad är ett annat problem. Det finns ännu ingen entydig definition av begreppet handikappad eller ett adekvat tillvägagångssätt vid en bedömning huruvida vederbörande dvs. den handikappade uppfyller definitionens villkor. Försäkringskassornas definition beträffande »bidragsberättigad» skiljer sig från handikapporganisationernas. En faktor i definitionen är samhällets värdering. Vilka samhället har råd

att anse som handikappade. Det innebär självfallet inte att de handikappade skall vara beroende av något slags ekonomisk konjunkturpolitik. De handikappades standardsäkring skall ses som en lika självklar socialpolitisk målsättning. Men man kan t.ex. antaga att när vi får fri tandvård här i landet kan personer i behov av löständer eller guld kronor betraktas som tillfälligt handikappade, inte alla löständeraspiranter, men de som för sitt dagliga förvärv omöjligt kan undvara en tand eller flera. T.ex. en trumpetblåsare som lever på sin musik måste därvidlag anses handikappad om han blåst bort alla tänder. Handikappet måste alltså ses relativt. Sådana faktorer och många andra måste man ta hänsyn till vid utformandet av definitionen och utarbetandet av tillvägagångssättet.

Hälsokontroll

Ett sätt att åstadkomma en inventering av handikappade vore en allmän obligatorisk hälsokontroll. En dylik hälsokontroll skulle givetvis uppföljas av fortlöpande kontroll och registrering. Krav på detta har emellertid avslagits i riksdagen. Det är naturligtvis liksom totalinventeringen ett dyrbart projekt. Medicinalstyrelsen har ej heller haft några tungt vägande synpunkter på detta.

Däremot väntas beslut föreligga i riksdagen angående allmän obli-

gatorisk hälsokontroll av alla barn i förskoleåldern. För närvarande är hälsokontroll av barn i förskoleåldern frivillig. Men besöksfrekvensen vid barnvårdscentralerna är förhållandevis liten, 40 % i 3-årsåldern och 25 % i 6-årsåldern. Barnets eventuella sjukdomar upptäcks kanske inte förrän i skolan och då är det i allmänhet för sent. Genom obligatorisk hälsokontroll av barn i förskoleåldern skulle man sannolikt kunna förebygga många handikapp och lindra andra. Undersökningar visar att det är just i treårsåldern som flertalet sjukdomar manifesteras.

I oktober 1965 publicerades betänkandet av en av socialministern tillsatt enmansutredning (Erik Anell: Handikappförebyggande hälsokontroll av fyraåringar; Soc. dep., stensil 1965:2). Utredningens förslag gick ut på försöksverksamhet med början 1967. Genom denna skall utrönas hur obligatoriet skall arbetas in i den nuvarande frivilliga hälsokontrollen. Ansvaret för administrationen och organisationen kommer huvudsakligen att vila på sjukvårdshuvudmannen. Kostnaderna för det första verksamhetsåret har beräknats till c:a 200.000 kr., enligt årets statsverksproposition. Beloppet inkluderar *inte* lokal- och utrustningskostnader, kostnader för upplysning och propaganda m.m., utan dessa skall bestridas av sjukvårdshuvudmannen.

Det är fullt klart, att denna häl-

sokontroll av barn är oundgängligen nödvändig. Men enligt min mening bör detta endast ses som en början till allmän obligatorisk hälsokontroll av *samtliga* medborgare i landet. Ty det finns många handikappade eller livshotande sjukdomar, som inte manifesteras

förrän i 40-50-årsåldern. En inventering av de handikappade bör lämpligast ske i samband med en sådan allmän hälsokontroll. Det är nästan genant att konstatera, att vi i detta land har obligatorisk kontroll av *alla bilar* men *inte av människorna!*

Om borgerlig samling

Så visst som vi tro på sanningen och styrkan hos idéer, som vi kunna kalla borgerliga och som i alla händelser äro oförenliga med socialismens ideal, så visst är det vår skyldighet att se till att dessa idéer får det största möjliga inflytande på samhällets styrelse och utveckling. Det är den enkla och samtidigt stora uppgiften för den borgerliga samlingen, en uppgift som alltför ofta har skymts bort av partirivalitet och personliga motsättningar men som nu, inför ett betydelsefullt avgörande i svensk politik, tvingar oss att göra rent bord med gamla fördomar och motsättningar och söka nå enighet om det väsentliga. Och det väsentliga för borgerlig politik är nu att bevara de andliga och materiella värden, som borgerlig livssyn och borgerligt samhällsarbete skänker åt vårt land. Det gemensamma ansvaret härför är föreningsbandet i borgerlig politik.

Fil. dr. Ivar Anderson i Svensk Tidskrift 1936